

## **Dk. Craig Keener, Matendo, Mhadhara wa 22, Matendo 23-26**

© 2024 Craig Keener na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kipindi cha 22, Matendo sura ya 23 hadi 26.

Katika sura ya 22, mstari wa 30 hadi sura ya 23 katika mstari wa 10 , tunasoma kuhusu kikao cha Sanhedrini.

Sasa Chiliarch, mkuu wa jeshi, Klaudio Lisia, anaita Sanhedrini kukutana kuhusu Paulo. Hiyo haimaanishi kwamba hawangekutana hata hivyo. Washiriki wa Sanhedrin labda walikutana mara kwa mara, lakini kile mkuu wa jeshi anauliza ni tathmini.

Anahitaji ujuzi wao rasmi kabla ya kumtuma Paulo kwa gavana. Vilio vya umati vimechanganyikiwa, na kwa hivyo sasa atapata maoni rasmi, ambayo anatarajia hayatachanganyikiwa. Kwa bahati mbaya, anathibitisha kuwa na makosa.

Anania alikuwa kuhani mkuu kutoka mwaka wa 47 hadi mahali fulani karibu 58 au 59. Kwa hiyo yeye bado ni kuhani mkuu wakati huu, kama Matendo yanavyotaja, lakini alikuwa akitukana. Tunasoma katika Josephus kila aina ya mambo mabaya kuhusu ukuhani huu mkuu.

Na tena, Talmud inazungumza kuhusu baadhi ya makuhani wakuu wakitumia marungu kuwapiga watu na kadhalika. Hakupendwa sana na wanamapinduzi, kiasi kwamba alikuwa miongoni mwa watu wa kwanza kuuawa nao. Kwa hiyo, Paulo anaposema, Mungu atawapiga ninyi, enyi ukuta uliopakwa chokaa, ambayo yalifanywa na wanamapinduzi.

Anaamuru pigo kwenye shavu la Paulo, ambalo ni tusi kali. Kawaida sio maana ya kugonga meno ya mtu nje. Kwa kawaida pigo la shavu lilikuwa na maana ya tusi.

Kwa kweli, lilikuwa ni kosa la kuadhibiwa chini ya sheria. Unaweza kutozwa faini kwa hilo. Na makusanyo mengi ya kale ya kisheria, hii iliwekwa kando ya lex talionis, jicho kwa jicho, jino kwa jino.

Mtu akikupiga kwenye shavu, hii ndio kiasi anachopaswa kulipa kama faini. Hakupaswa kufanya hivyo. Huo ulikuwa ukiukaji wa maadili ya kisheria kuamuru mtu kupigwa kama ilivyokuwa katika Yohana 18 wakati Yesu anapigwa.

Yesu akajibu na Paulo akajibu pia. Paulo anajibu, wewe ukuta uliopakwa chokaa, akirejea Ezeieli 13 mistari ya 10 hadi 15, ambapo ufisadi ulifichwa au kufunikwa kwa chokaa. Sasa watu wanajibu, unawezaje kuthubutu kumwambia kuhani mkuu wa

Mungu hivyo? Ambayo Paulo anajibu, oh, ndugu zangu, sikujua kwamba yeye ni kuhani mkuu.

Mjadala mkubwa kati ya wasomi ni kama Paulo hakumtambua kama kuhani mkuu au kama Paulo anazungumza kwa kejeli au kejeli. Naam, baadhi ya watu husema kwamba Paulo alikuwa na uoni wa karibu, nami ninavyoona, na hiyo ndiyo sababu Paulo alisema hakutambua kwamba alikuwa kuhani mkuu kwa sababu kuhani mkuu angekuwa amevaa mavazi yake rasmi. Hiyo si hoja nzuri sana.

Wanasema, vema, Paulo alisema, nalikuwa mgonjwa nilipokuwa pamoja nanyi huko Galatia, Wagalatia 4:13. Hiyo ni kweli. Lakini pia anasema hapo kwamba ungekuwa na, nashuhudia, ungaling'oa macho yako na kunipa mimi. Na kwa hivyo, watu wanasema lazima kulikuwa na kitu kibaya kwa macho ya Paulo.

Kwa bahati mbaya kwa hoja hiyo, hiyo ilikuwa tamathali ya usemi iliyozoeleka. Inaonekana mahali pengine katika fasihi za kale kama njia tu ya mtu kuonyesha upendo au kuwa tayari kujidhabihu sana kwa ajili ya mtu mwingine. Haimaanishi kulikuwa na kitu kibaya kwa macho ya Paulo kwa kila mtu.

Na kwa kweli, mabishano hayangekuwa ya lazima, kwa sababu kuhani mkuu hangekuwa amevaa mavazi yake. Hiyo ilikuwa kwa ajili ya kazi zake za ukuhani. Hiyo haikuwa kwa ajili ya kuwa mwenyekiti wa Sanhedrini.

Sasa kuhani mkuu hangekuwa kuhani mkuu ambaye Paulo alijua, lakini kwa sababu ya jukumu lake rasmi katika mkutano, labda kwa sababu ya kuketi kwake, ninashuku kwamba labda Paulo alitambua kwamba huyu ndiye kuhani mkuu. Na kwa hivyo, ninashuku kwamba pengine Paulo alikuwa anakejeli, kuwa mbishi. Lakini kwa vyovyote vile, Paulo anajibu kulingana na sheria.

Kwa kweli ulikuwa unafiki wao kusema, unathubutuje kumjibu kuhani mkuu wa Mungu namna hii wakati kuhani mkuu hakuwa anatenda kulingana na sheria na kumfanya apigwe? Lakini Paulo ananukuu sheria au ananukuu maandiko anaposema, enyi ukuta uliopakwa chokaa. Paulo anazungumza kama mtu anayeshikilia sheria kinyume na kuhani mkuu.

Na Paulo ananukuu maandiko anaposema, samahani, labda kusema kwa kejeli, lakini sikutambua kwamba alikuwa kuhani mkuu. Tena, kuna maoni tofauti juu ya hilo. Lakini Paulo ananukuu maandiko maana maandiko yanasema, usimtukane mkuu wa watu wako.

Makuhani wakuu walikuwa... gavana wa Kirumi angeweka makuhani wakuu apendavyo na kuwaondoa makuhani wakuu apendavyo. Au katika kipindi hiki, Agripa angeweza kufanya hivyo. Agripa II, mwana wa Agripa I ambaye alikufa katika Matendo sura ya 12.

Kwa hiyo, Paulo ananukuu maandiko kwa kutomtambua kuhani mkuu wa sasa, labda kwa kutomtambua kwa makusudi. Anaweza pia kuwa anavutia hisia fulani za Kiyahudi za kihafidhina pia, kwa sababu kuhani mkuu angeweza, unajua, hakuwa hasa kibaraka wa Rumi, lakini ilimbidi kufanya kazi ndani ya mipaka fulani. Paulo anaendeleza maadili yake.

Nilitaja njia za awali zinazovutia hisia. Ethos ilikuwa rufaa kwa tabia, mara kwa mara sana, muhimu sana katika rhetoric. Unaipata kila mahali kwenye hotuba za zamani.

Kuna mtu anabishana kuhusu tabia yake. Mimi si mtu ambaye angefanya jambo hilo baya. Au mimi ni aina ya mtu ambaye ningefanya jambo hili jema.

Vema, Paulo anaanzisha maadili yake, tabia yake kwa kuonyesha kwamba yeye ni mtu wa maandiko. Anaweza kunukuu maandiko. Anajali haki.

Kufikia sasa, hata hivyo, hajakata msingi wowote wa kujaribu kuonyesha utambulisho wake na utamaduni wake wa Kiyahudi. Ukweli kwamba alilelewa hivyo au vyovyote vile. Hivyo hatimaye, katika mstari wa sita, anasema, ndugu, mimi ni Farisayo, mwana wa Mafarisayo.

Na sababu ya mimi kuhukumiwa ni kwa ajili ya ufufuo wa wafu, ambao ulikuwa wa kipekee wa Kifarisayo kinyume na Masadukayo. Paulo alikuwa na imani tofauti za Mafarisayo. Pia alishikilia zaidi ya imani tofauti za Mafarisayo.

Aliamini kwamba si tu kwamba kungekuwa na ufufuo wa wafu bali pia kwamba Yesu alikuwa amefufuliwa kutoka kwa wafu. Mwana wa Mafarisayo inaweza kumaanisha kwamba alikuwa mfuasi wa harakati ya Mafarisayo, lakini inaweza kumaanisha kwamba familia yake yote ilikuwa imehamia Yerusalemu na kwamba baba yake alikuwa Farisayo vilevile Paulo akiwa Farisayo. Vyovyote vile, Mafarisayo walikuwa wachache katika Sanhedrini na pengine walikuwa wasikivu sana kwa kubaguliwa wakati huu.

Kumbuka, Gamalieli ndiye aliyemtetea Petro na mitume wengine mapema hapa. Ni Mafarisayo ambao pia wanamtetea Paulo. Wanatetea ufunuo wake.

Wakasema, je, tunajua nini? Labda malaika au roho ilizungumza naye. Sasa, wanamaanisha nini kwa hilo? Huenda unakumbuka maelezo yetu kutoka Matendo sura ya 12, kwamba nyakati fulani Wayahudi waliamini kwamba baada ya mtu kufa, mtu anakuwa malaika. Hakika wao wakawa angalau roho.

Kwa hiyo, Mafarisayo si lazima wakubaliane naye kwamba Yesu tayari amefufuliwa kutoka kwa wafu, lakini hapa kuna mtu anayeamini katika ufufuo. Tunajua kutokana na Matendo 15:5 kwamba kulikuwa na baadhi ya Mafarisayo waliokuwa waamini.

Tunajua kwamba harakati hiyo inaheshimika sana miongoni mwa Mafarisayo kwa wakati huu kwa sababu wanashika Torati.

Wanashika hata mapokeo mengi ya Mafarisayo. Hakuna mtu anayetikisa mashua sana. Kizazi hiki cha Mafarisayo kinaonekana kuwa wazi zaidi na wanaweza kusema, vizuri, labda Yesu hakufufuka kutoka kwa wafu, lakini labda yeye ni roho au malaika.

Labda alizungumza na Paulo kwa sababu, katika Matendo sura ya 22, wanaweza kuwa wamepata ripoti tayari, labda baadhi yao walikuwa wamekuwepo, kwamba katika Matendo 22, Paulo alikuwa akisema Yesu alimtokea na Yesu alisema naye. Mzozo unazuka ndani ya Sanhedrini. Mafarisayo wanavuta upande mmoja, Masadukayo wanavuta upande mwingine.

Na hiyo ilikuwa njia mbaya ya kuua watu wakati huo ambapo unaweza kuwatenganisha, lakini pia unayo katika hati zingine ambapo watu ambao walimpenda mtu huyo na hawakumpenda mtu huyo au watu wawili ambao walimpenda mtu huyo kila mmoja alikuwa akivuta pande tofauti. Katika kesi hii, mkuu wa jeshi, ameweza kusikia kilichozungumzwa. Kwa hiyo, yeye ni shahidi.

Hakuwa amewaleta wanajeshi kwenye chumba cha baraza, ambacho kwa mujibu wa mapokeo ya marabi baadaye kilikuwa ni chumba cha Hume Stone kwenye Mlima wa Hekalu au karibu sana na Mlima wa Hekalu. Josephus anaonekana kuiweka katika hali yoyote, karibu sana. Na kwa hivyo, tunadhani tunajua ni wapi, ambayo itakuwa ya kupendeza hivi karibuni.

Lakini kwa vyovyote vile, askari wake wako nje, lakini yuko pale juu ya chumba. Anaweza kusikia watu wanasema nini. Anaweza kushuhudia jinsi kuhani mkuu alivyoamuru Paulo apigwe.

Anaweza kusikia mazungumzo ambayo huenda yanaendelea kwa Kigiriki. Yamkini Paulo alianza kwa kusema Kigiriki na pengine Masadukayo, mara nyingi walizungumza Kigiriki. Iko kwenye maandishi mengi ya kaburi lao.

Kwa hiyo, kwa vyovyote vile, Klaudio Lisia ameweza kufuata baadhi ya haya na kuona kwamba hili ni suala la ndani la kidini. Paulo alikuwa mwerevu sana kwa sababu alijua ni nini kingesimama katika mahakama ya Kirumi. Amekuwa na uzoefu na hii.

Kwa hiyo, anahakikisha kwamba shtaka litakalotoka katika mahakama ya Sanhedrini litakuwa ni suala la kidini. Huenda hakuhesabiwa. Hata hivyo, huenda hakuhesabu kutengwa na Mafarisayo na Masadukayo.

Katika hatua hii, Lisia anaingilia kati, na kutuma askari ndani ili kumtoa tena Paulo. Hivyo baadaye, anaposema kwamba alimwoko Paulo kimakusudi, vema, angalau kutakuwa na ukweli fulani katika hilo, ingawa haikuwa hivyo mara ya kwanza

alipomwoko. Je, Sanhedrini ingefanya hivyo? Kweli, tuna mapigano kama haya katika sakafu ya Seneti huko Roma.

Tunaye Josephus anayezungumza juu ya Sanhedrin kwenda mbali kama washiriki wanarushiana mawe. Sijui walikuja nazo au walizipataje. Pengine hawakuwa wanawatoa nje ya kuta.

Lakini kwa vyovyote vile, mzozo katika Sanhedrini haukuwa katika tukio hili pekee. Kwa hivyo, Claudius Lisis anapaswa kuzingatia, nitafanya nini sasa? Na katikati ya tukio hili, kuna njama ya kumuua Paulo, mstari wa 12 hadi 15. Paulo si mmoja wa wauaji kama ilivyofikiriwa katika 21:38, lakini watu wengine wanataka kumuua Paulo.

Nao wanaapa kutokula wala kunywa mpaka wamemuua Paulo. Sasa, wakati mwingine watu hujiuliza ni nini kingetokea kwao kwani hatimaye hawakufaulu kumuua Paulo. Samahani ikiwa ninaumiza mashaka.

Lakini ni nini kingetokea kwao? Wangeweza kufa kwa njaa, au kufa kwa upungufu wa maji mwilini, lakini uwezekano mkubwa hawakufa. Wakati huo unaweza kupata rabi au mtu aliyesomea sheria akuachilie kutoka kwa kiapo chako chini ya hali fulani. Kwa hivyo, yawezekana wangeishi angalau kwa muda mrefu zaidi, ingawa wangeendelea na njia hizi, bila shaka wangukuwa miongoni mwa wanamapinduzi na wangukuwa wamekufa ndani ya muongo mmoja.

Lakini kwa vyovyote vile, hawa walikuwa vijana. Na kumbuka, ujana mara nyingi ulihusishwa na bidii, na shauku ya aina tofauti. Wangeweza kimwili kupiga.

Na pia ilihusishwa na bidii ya utaifa. Josephus anazungumzia hasa vijana kutaka kuhusika katika mapigano. Na kwamba baadhi ya vijana wakuu wa makuhani waliwahurumia wanamapinduzi.

Ndiyo maana wanasema kwamba mpango wao ni kuwasiliana na baadhi ya watu katika Sanhedrini na kuwafanya Sanhedrini waombe Paulo aletwe tena. Na kisha watamuua Paulo njiani. Haimaanishi kwamba kila mtu katika Sanhedrini anghusika na hili, lakini wangukuwa na wafuasi katika Sanhedrin ambao wanguhiriki.

Na hilo ni jambo la wasiwasi baadaye katika sura ya 25 wakati Paulo atakapoletwa Yerusalemu. Naam, wanajuaje kuhusu njama hiyo wakati huo? Labda Luka anaweza kudhani kulingana na kile kilichojulikana hapo awali. Kuna uvujaji.

Na kama ninavyofikiria nilivyotaja hapo awali, uvujaji ulitokea wakati wote, ikijumuisha kutoka kwa Sanhedrin. Josephus anaripoti moja katika kisa chake ambapo watu fulani walitumwa kumuua au kumrudisha akiwa mfungwa. Kwa hiyo, mpwa wa Paulo pia ni kijana na huenda watu wasijue kwamba yeye ni mpwa wa Paulo.

Vyovyote vile, mtu anamwambia mtu na mpwa wa Paulo, ambaye anaweza kuwa na marafiki kwenye mduara ambapo inasikika, anakuja kumwonya. Kweli, ataingiaje kwenye Ngome ya Antonia? Lo, wacha niseme kitu kabla ya hapo juu ya jinsi njama hii ingefanya kazi. Kutoka kwa Ngome ya Antonia ambapo Paulo alihifadhiwa hadi mahali panapowezekana pa Sanhedrin ni kama futi 1,000 hadi 1,500 au mita 300 hadi 450.

Na njia kuna njia nyembamba sana upande mmoja wa hekalu. Kwa hivyo, hiyo inamaanisha Warumi hawawezi kutegemea idadi yao. Ikiwa kuna shambulio la haraka sana katikati ya safu yao ambapo Paul yuko, wanaweza kumuua Paul haraka.

Na ikiwa baadhi yao watauawa katika mchakato huo, basi, hiyo ilikuwa sehemu ya mpango wao hata hivyo. Walikuwa tayari kufanya hivyo. Ni shambulio linaloweza la kujitoa mhanga.

Wanaamini kwamba wangukuwa wafia imani katika hali hizi. Kwa hiyo, wapatao 40 kati yao, hawatapita idadi kubwa ya askari, lakini watazidi idadi ya askari katika sehemu fulani katika safu hii wanaotembea kwenye njia hii nyembamba. Wakati huo huo, wanaweza tu kutenda kana kwamba wamesimama tu katika eneo la hekalu kama vile watu wengi wanavyofanya.

Kwa hiyo, inakuwaje Paulo asiuwawe na askari walio karibu naye wasiuawe? Naam, mpwa wake anasikia kuhusu hili na anaelekea kwenye Ngome ya Antonia pengine alasiri, au mapema jioni. Walinzi wanaweza kuruhusu wageni. Mara nyingi, walitoza hongo ili kuruhusu hilo.

Ndiyo maana Feliksi baadaye inambidi atoe amri kwa ofisa mkuu wa Paulo awaruhusu marafiki zake wamtembelee na kumhudumia. Pia huokoa pesa za serikali. Lakini kwa vyovyote vile, hilo halingekuwa jambo ambalo Felix angehangaikia.

Lakini hiyo itakuwa kwa sababu anajua kwamba Paulo hana hatia. Lakini rushwa ilikuwa desturi ya kawaida kwa walinzi. Lakini Paulo ni raia wa Roma, kwa hiyo tayari anapata matibabu maalum.

Moja ya masuala ya matibabu maalum, ana akida kama mmoja wa walinzi. Kwa kawaida, utapata tu akida kama mlinzi ikiwa ungekuwa juu sana. Namaanisha, ndivyo ilivyotokea kwa kundi la wa kwanza.

Alipokuwa chini ya ulinzi, alikuwa chini ya ulinzi na akida mmoja. Inaonyesha hadhi ya juu ya Paulo. Vema, Lisia, hii hapa hadithi kutoka kwa mpwa wa Paulo.

Paulo anamwambia mpwa wake asimwambie mtu yeyote isipokuwa Flavio Lisia. Anajua vya kutosha kumwamini Lisia katika hatua hii au bora awezavyo. Hakuna chaguo la kweli.

Kwa sababu ikitokea habari kwamba mpwa amesema hivi na habari zikawarudia wauaji, mpwa wako bado yuko Yerusalemu. Kwa hivyo, anaenda na kumwambia Chiliarch, mkuu wa jeshi, Klaudio Lisia. Anapokuja, Klaudio Lisia anamshika mkono, ambayo ni njia iliyozoeleka ya kuonyesha kwamba hapaswi kuogopa au kumkaribisha mtu.

Na anagundua kinachoendelea. Naam, hawezi kabisa kukataa ombi la Sanhedrini. Ikiwa Sanhedrin itaomba Paulo aje, ikiwa atasema, hapana, sitamtuma Paulo kwako, ni tuti kwa Sanhedrin.

Ikiwa atasema, sitamtuma Paulo kwako kwa sababu nilisikia kuhusu njama hii, ambayo itawaingiza watu katika matatizo. Kwa hiyo, hakatai ombi la Sanhedrini. Anaitangulia.

Anamtuma Paulo moja kwa moja kwa liwali, Feliksi. Na anatumia barua pamoja naye ambayo inaelezea hali hiyo. Haielezi hali zote.

Kulikuwa na njama dhidi yake, lakini haihusishi Sanhedrini kwa sababu mara barua hii inapotumwa, inakuwa sehemu ya rekodi ya umma. Na itakuwa haifurahishi sana kuwa mkuu wa jeshi huko Yerusalemu akiamuru kikundi na umepata Sanhedrin yote kama adui zako sasa. Kwa hiyo, haonyeshi kuwa anakataa ombi hilo.

Hafanyi ionekane kuwa anawashutumu kwa lolote. Anamtuma tu Paulo nje bila kutarajia. Anatuma sehemu kubwa ya kundi lake, vikundi vingine, vikundi vikubwa zaidi.

Na hiki kilikuwa kipindi cha mpito. Hatujui ni lini haswa hili lilifanyika kundi la saizi sanifu, lakini vikundi vingine vilikuwa na wanajeshi 600. Hapo awali kulikuwa na wanajeshi 480.

Baadhi ya vikundi vilikuwa na askari wa miguu 480 pamoja na wapanda farasi 120. Lisia atuma wapandafarasi na askari-jeshi wa miguu, na yaonekana anatuma sehemu kubwa ya kikosi chake. Sasa hii ni mara tu baada ya sikukuu ya Pentekoste na kundi katika Yerusalemu katika Ngome Antonia kuimarishwa wakati wa sikukuu.

Na pengine gavana huyu, ambaye hakuwa na uwezo kama tutakavyoona, hakufika. Alituma tu askari na wote walikuwa bado hawajarudi. Kwa hivyo labda baadhi ya wapanda farasi hawa wanahitaji kurudi nyuma.

Lakini vyovyote iwavyo, anatuma idadi kubwa ya askari pamoja na Paulo, kubwa kuliko ambavyo ungetarajia. Lakini tena, mashambulizi ya kuvizia usiku yalikuwa yameongezeka katika vilima vya Yudea. Naye Josephus anazungumzia hilo, analaumu ufujaji wa Felix kwa sababu ukikamatwa kwa jambo fulani, ikiwa ni pamoja na kuhusika katika shambulizi la usiku, ulitekwa ukiwa hai, ulilipa fedha za kutosha, ukashuka, unakuwa huru.

Kwa hivyo, kwa sababu ya ufisadi, waviziaji walikuwa wakiongezeka katika kipindi hiki na ingezuia kuvizia ikiwa ungekuwa na askari zaidi. Na kama ungezuia kuvizia, ilikuwa bora kuliko kupigana na kuvizia kwa sababu kadiri unavyopoteza watu wengi kwenye pambano hilo, ndivyo kamanda wa jeshi anavyoweza kupata matatizo zaidi. Ikiwa hatapoteza mtu yeyote, yuko katika hali nzuri.

Kwa hiyo, anatuma askari na wanatumwa kwa mwendo wa kulazimishwa wa usiku kucha kwa Tiberio Klaudio Feliksi. Sasa anaweza kuwa Tiberio Antonius Felix. Kuna tofauti kati ya kile Josephus anasema na kile Tiberio anasema, lakini Josephus alipendezwa zaidi na hali ya mahali hapo.

Huenda Tacitus alidhanja tu kwamba kaka yake Paulo Feliksi alikuwa na mfadhili sawa na hali yake ya kuwa huru ambayo kaka yake alikuwa nayo. Kwa hiyo pengine Josephus yuko sahihi. Kwa vyovyote vile, pengine ni Tiberio Klaudio Felix ndilo jina lake kamili.

Alikuwa ofisini pengine kuanzia 52 na pengine kuishia karibu 59. Barua rasmi kwa Felix ingekuwa sehemu ya faili ya kisheria. Ndiyo maana Luka anaweza kunukuu kwa usahihi, au Luka anaweza kubadilisha maneno ikiwa anataka.

Paraphrase ilikubaliwa. Lakini Luka angeweza kupata barua hii walipokuwa Kaisaria kwa sababu timu ya watetezi pamoja na upande wa mashtaka wangeweza kuipata. Kama vile Luka pia angekuwa na nakala za muhtasari wa hotuba zote ambazo zimetolewa katika Matendo 24:25, ambayo kwa kweli imefupishwa kwa ufupi, na 26, hotuba zilizotolewa na Paulo na washtaki wake, haswa Tertulo katika Matendo sura ya 24.

Luka angeweza kupata hizo wakati anaandika mambo. Na huenda alikuwepo kwa ajili ya yule aliye katika Matendo 26, pengine si yule katika Matendo 24, lakini pengine hangejua kuhusu hilo, vema, huenda angeweza kusafiri kwa wakati, lakini pengine sivyo. Na Feliksi anatajwa kama Felisi bora zaidi.

Hilo lilikuwa jina linalofaa kwa mtu wa tabaka la knight wa Kirumi, chini kidogo ya tabaka la useneta. Kweli, na unaweza kuhutubia watu wa juu kwa njia hiyo pia, lakini mashujaa wangeshughulikiwa kwa njia hiyo. Lakini Felix si hivyo.

Yeye ni mtu huru, lakini ni mtu huru ambaye ni mtu huru mwenye nguvu kwa sababu kaka yake, ambaye ni mtumwa aliyeachiliwa katika ikulu ya Roma, amekuwa na nguvu nyingi. Hayuko tena katika nafasi ile ile ya madaraka aliyokuwa nayo hapo awali, lakini bado ana mamlaka fulani ya kisiasa. Kwa hiyo, Feliksi ni gavana na kwa hiyo anapata cheo bora zaidi.

Klaudio Lisia, jinsi anavyoeleza kile kilichotokea, hufanya ionekane kama alimwoko Paulo kimakusudi. Na Paulo si, unajua, Paulo kuwa na ufahamu wa barua si uwezekano wa kupinga hilo kwa sababu, unajua, wewe si kudhoofisha mfadhili wako isipokuwa, unajua, yeye alihojiwa na hakuwa na chaguo, lakini pengine yeye si kwenda kinyume na kile Lisia anasema kwamba Lisia alimwoko, ambayo aina ya Lisia alifanya mara ya pili. Wanajeshi wanatumwa pamoja na Paulo na barua yake katika mwendo wa kulazimishwa wa usiku kucha.

Sasa, baadhi ya watu wanasema Antipatri ilikuwa mbali sana kwao kuandamana usiku kucha. Na hilo linaonekana kuwa pingamizi linalofaa. Kwa hivyo pia, pingamizi la askari wangapi wanatumwa.

Luka, baada ya yote, hakuwapo. Luke hakuwa kwenye ngome huko Antonia. Anampata Paulo tu baadaye huko Kaisaria.

Hata hivyo, kwa sababu nilizozitoa, sioni sababu ya kusema ni jambo lisilowezekana kwamba askari wengi hawa walitumwa. Na kuhusu mwendo wa kulazimishwa wa usiku kucha, askari Waroma walifanya hivyo kwa ukawaida. Walitakiwa kufanya mazoezi kila siku.

Labda sio wote waliofanya hivyo, lakini walikuwa na maandamano ya kulazimishwa ya mara kwa mara ya maili 20 au kilomita 32. Wakati mwingine walikuwa wamelazimisha maandamano ya maili 30 au kilomita 48. Wakati fulani walilazimishwa kufanya hivyo usiku kucha.

Kwa hiyo, wangukuwa wamefunzwa kwa hili. Sasa, Antipatris iko mahali fulani kati ya 35 na, kulingana na makadirio marefu, maili 45 au kilomita 55 hadi 70, lakini inateremka. Na kwa hivyo labda wangeweza kufanya hivi ikiwa wangelazimika.

Chini ya hali ya vita, wakati mwingine watu hufanya mambo kama haya. Ni mteremko. Wanafika Antipatri, vizuri, hatujui wanafika saa ngapi asubuhi, lakini labda wanaondoka mapema jioni mara tu giza linapoingia.

Na pengine askari wa miguu wanaweza, unajua, wanatakiwa kugeuka na kurudi kwenye ngome huko Antonia. Itakuwa vyema ikiwa watarudi kabla ya watu kutambua kuwa wote hawapo. Lakini kutakuwa mchana.

Vitendo vingi vya kuvizia vilifanyika usiku. Wapanda farasi waliendelea na safari yao kutoka Antipatri, ambayo ilikuwa karibu nusu ya kuelekea Kaisaria. Tunajua barabara za Kirumi.

Kwa kweli, kuna mjadala kuhusu eneo la Antipatris katika kipindi hiki, lakini tunajua barabara ambazo zilichukuliwa kutoka kwa matukio muhimu ya Kirumi. Na kisha kutoka huko, wapanda farasi wanaendelea hadi Kaisaria na wanamkabidhi Paulo na kupeleka barua. Na Lisia anasoma barua.

Watu wengi husoma kwa sauti, kwa hivyo labda yeye au mtu fulani anayemsomea, ambayo lugha inaweza pia kumaanisha, aliisoma barua hiyo kwa sauti. Paulo anaweza kuisikia ikiwa hajaisikia hapo awali. Na pia, Gavana Feliksi anauliza anatoka mkoa gani.

Naam, anatoka Kilikia. Na hapo ndipo Felix anaamua kuishughulikia kesi hiyo yeye mwenyewe, kwa sababu angeweza kupeleka kwa mtu mwingine na kupunguza mzigo wake wa kazi. Lakini ikiwa Paulo anatoka Kilikia, wakati huo Kilikia ilitawaliwa na liwali wa Shamu, ambaye ni mkuu wa Feliksi.

Na badala ya kumpa bosi wake mzigo mkubwa wa kazi, anaamua atashughulikia mwenyewe. Mara tu washtaki wamekuja, Klaudio Lisia, mkuu wa jeshi lake mwenyewe, anaweza kuja. Sasa, Klaudio Lisia, kwa njia, hakuwa lazima, vizuri, labda hakuwa mtu huru.

Kwa kweli, hakuwa mtu huru. Alinunua uraia wake. Lakini kama gavana Feliksi, hakuwa mtu wa kawaida wa ofisi hii.

Feliksi hakuwa wa tabaka la kawaida ambalo magavana walichaguliwa. Na Klaudio Lisia hakutoka katika kundi la kawaida ambalo mabalozi walichaguliwa. Kwa kawaida, mabaraza ya mahakama yalikuwa Warumi wa kifahari.

Kwa hivyo, wanaweza kuwa na uhusiano fulani hapo. Huenda walikuwa na kiwango fulani cha urafiki. Tunajua kwamba maakida wakati mwingine walikua marafiki na watawala.

Na mahakama inaweza wakati mwingine kuwa marafiki na magavana. Vyovyote vile, huenda Feliksi ana mwelekeo zaidi wa kumwamini mkuu wake mkuu kuliko kuamini kuhani mkuu. Lakini wakati mwingine hakuwa na mahusiano bora na kuhani mkuu.

Lakini makuhani wakuu wanakuja siku kadhaa baadaye. Na pengine Paulo anaitwa kwa taarifa fupi sana mara tu wanapowasili. Washtaki huzungumza kwanza, kama ilivyokuwa desturi.

Wanamfanya Tertulo kuwasemea. Tertulo, aliyepewa jina lake, huenda alikuwa raia wa Roma. Hiyo ingekuwa hatua nzuri kwa upande wa makuhani wakuu ambao wanamtaka Anania mara tu Paulo anapokuwa na shida.

Kwa hivyo, wanapata mtu anayeweza kuzungumza kwa ufasaha na ambaye ni Mroma. Tunapata tu muhtasari wa hotuba yake. Lakini tena, hiyo ndio unayopata katika hati za korti ni muhtasari.

Watu wangeiondoa kwa mkato, lakini wangerekodi muhtasari. Hiyo ndiyo iliyoingia kwenye rekodi. Paulo anajibu.

Na hapa nataka kuingia kwa undani zaidi. Kuna baadhi ya mbinu za balagha zinazoonekana katika Matendo 24:10-21. Katika mstari wa 21, anamsifu mwamuzi. Naam, hiyo ilikuwa desturi katika ufunguzi.

Anamsifu sana kuliko Tertulo anayembembeleza na kusema mambo ambayo hatungetarajia. Hotuba ya Tertulo inasema kwamba Feliksi ameanzisha amani kwa taifa na anajulikana kwa utawala wake bora. Huo ulikuwa uwongo kabisa.

Lakini inaanzisha mada ya, vizuri, kwa kuwa unataka kuweka amani na kukandamiza uchochezi, hapa kuna kesi ambapo unapaswa kuikandamiza. Lakini Paulo anamsifu mwamuzi, lakini ni sifa ya kuepusha zaidi na ni sifa sahihi zaidi. Umekuwa mwamuzi wa watu hawa kwa muda mrefu.

Kwa hiyo, najua unaelewa mambo kuhusu utamaduni huu. Na bila shaka, Feliksi, baadaye, tunasikia, nafikiri karibu na aya ya 24, kwamba Feliksi alijua kuhusu njia, mwendo wa Wakristo. Mkewe alikuwa Drusila.

Drusila alikuwa dada ya Agripa II na Bernice. Alikuwa binti wa Agripa I. Kwa hiyo, aliolewa na binti wa kifalme wa Kiyahudi. Alijua mambo mengi yaliyokuwa yakitendeka Yudea.

Na pia, alikuwa huko kwa muda mrefu. Kwa hiyo, alijua kitu kuhusu njia na alijua kwamba hawakuwa vuguvugu la uasi kisiasa. Kwa hiyo hiyo ndiyo sababu moja ya yeye kutomhukumu Paulo.

Lakini kwa vyovyote vile, anamsifu hakimu katika mstari wa 10. Katika mstari wa 11, Paulo anasimulia matukio yanayoongoza kwenye kesi hiyo. Hiki kilikuwa kiwango cha kawaida katika hotuba za utetezi na hotuba nyingi za aina nyingi wakati huo.

Ungeanza na mawaidha ya kupongeza, kusifu hadhira yako, kisha ungehamia simulizi au masimulizi ya matukio yaliyoongoza kwenye kesi hiyo. Haikutumiwa tu katika hotuba. Wakati mwingine ilitumika katika aina zingine pia.

Kweli, katika masimulizi yake ya matukio, alisema, unajua, nilikuja siku 12 tu zilizopita. Hilo ni jambo ambalo lingeweza kuthibitishwa na idadi ya mashahidi ambao hata walitajwa katika kitabu cha Matendo. siku 12 zilizopita nilikuja.

Hiyo itaweka wazi kwamba alikuwa anakuja kwa tamasha. Hakuwa akijitokeza wakati wowote. Alikuwa anakuja kwa ajili ya sikukuu ya Pentekoste.

Hivyo, inasisitiza uchamungu wake. Kwa hivyo, inafaa katika hoja ya tabia kutoka kwa ethos. Yaani unajua alikuwa anakuja kumtumikia Mungu.

Mashahidi wengi walipatikana kwa hilo. Kwa hiyo, mstari wa 12, kuhusu kusababisha ghasia, vema, sikusababisha ghasia. Hata sikuwa nikizungumza katika masinagogi.

Hata sikuwa hapa muda wa kutosha kuzungumza katika masinagogi. Na, unajua, kusababisha ghasia ilikuwa ni hatia ya kifo. Kwa hiyo, hili ni jambo ambalo Paulo anapaswa kushughulika nalo mara moja katika suala la mashtaka dhidi yake.

Mara nyingi katika hotuba, mtu angesema mbele ya mambo ambayo mtu alikuwa akikanusha. Inaweza kuitwa kukataa kwa Kilatini. Katika mstari wa 13, anasema, hawawezi kuthibitisha kile wanachodai.

Katika kesi ya kifo, washitaki walibeba mzigo wa ushahidi. Kwa hiyo, ikiwa hawawezi kuthibitisha kesi yao, inapaswa kutupwa nje. Wazungumzaji mara nyingi walisema hivi kuhusu upande mwingine.

Kwa kweli, katika Matendo 25, wakati watu wanamshtaki Paulo, Luka anasema hivyo, anasema, walisisitiza mambo mengi ambayo hawakuweza kuthibitisha. Hawakuweza kutoa ushahidi. Sasa, kama walitaka kumhusisha Paulo na ghasia, hawakupaswa kuishia hapa.

Wangeweza kuzunguka na kukusanya hati kutoka sehemu zingine. Watu kutoka Efeso wangeweza, baada ya kurudi Efeso, wangeweza kuhakikisha mwaka ujao walikuja, wangeweza kuleta hati pamoja nao ambapo wangeweza kuthibitisha, tazama, Paulo alihusishwa na ghasia huko Efeso. Lakini hata huko, namaanisha, kuthibitisha kwamba alianzisha ghasia, hiyo itakuwa ngumu zaidi.

Ndiyo maana Luka anakupa ushahidi huu wote katika Matendo ambapo Paulo hakuwa yeye aliyeanzisha ghasia hizi. Mstari wa 14, akasema, sasa nakukiri neno hili, ya kuwa mimi namwabudu Mungu hivi. Naam, ilikuwa nzuri katika maneno ya kale ya mahakama, na maneno ya kale ya kisheria.

Ilikuwa nzuri. Mara nyingi watu walikiri mambo ambayo hayakuwa ya uhalifu. Inakupa uaminifu kwa mambo mengine kwa sababu unakiri.

Ninakiri kwamba ninafanya jambo hili ambalo watu wengine hawalipendi, lakini si haramu. Kwa hiyo haiwezi kufunguliwa mashitaka. Wazungumzaji wakati mwingine hukiri kutokuwa na uhalifu.

Hili ndilo shtaka lile lile ambalo Paulo alitoa kutoka kwa Sanhedrini. Na kwamba Klaudio Lisia, kwa hiyo, ni shahidi na anathibitisha katika barua yake kwamba hili ni suala la kidini tu. Na Paulo anahakikisha kwamba hii itaifanya kuwa rekodi ya mahakama tena.

Ni rekodi ya umma. Kitu pekee walicho nacho dhidi yake ni kutokubaliana naye katika masuala fulani ya kidini, ambayo hayawezi kujumuisha kosa la kifo chini ya sheria ya Kirumi. Paul ni mtu mwerevu sana.

Pia inasisitiza uchamungu wake kwa sababu, hey, wanachopinga ni jinsi anavyomwabudu Mungu, lakini anamwabudu Mungu. Mstari wa 15, anaamini katika ufufuo. Kweli, tena, hiyo tayari iko kwenye hati ya korti.

Lakini imani katika ufufuo, na Masadukayo, Anania , na wengine waliokuja kumshtaki, wanapinga ufufuo. Hawakubaliani naye, lakini wao ndio wanaoshikilia mtazamo wa wachache. Ufufuo ni imani kuu ya Kiyahudi.

Na Felix akiwa ameolewa na Drusila angejua hilo. Ikiwa utamwua Paulo kwa kuamini ufufuo, basi, itakupasa kuwaua Mafarisayo. Lazima utekeleze watu wengi.

Kwa hivyo hiyo ilikuwa maarifa ya kawaida ya ndani. Na hakuna kitu wanaweza kusema. Hiyo ndiyo hukumu iliyotoka kwenye kikao cha Sanhedrin pia.

Hilo ndilo lililosababisha ghasia dhidi yake pale. Katika mstari wa 16, anasema dhamiri yake iko safi. Alikuwa amesema hayo nyuma katika sura ya 23 na kuhani mkuu akaamuru apigwe kwa sababu hakupenda hivyo.

Lakini dhamiri yake ni safi. Tena, hiyo ni taarifa ya ethos. Ni kama kusema, unajua, sijahukumiwa kwa uhalifu hapo awali.

Nimetenda kwa uchaji Mungu mbele za Mungu. Mambo ya aina hiyo yalikuwa ni mambo ambayo msemaji wa utetezi akijitetea mahakamani angesema na ikiaminika angeachiliwa kwa kawaida kwa sababu hufikirii mtu anakuwa mhalifu au ghasia wakati huo. Na katika mstari wa 17, tunajifunza zaidi kuhusu maadili yake, zaidi kuhusu tabia yake.

Katika mstari wa 17, anasema, nilikuja kuleta sadaka kwa watu wangu. Sasa hapa ndipo tunapojifunza kuhusu mkusanyo wa Paulo katika Matendo. Na Luka haonyeshi kwamba hii ilikuwa kwa ajili ya waamini tu, lakini kwa hakika ilikuwa kwa ajili ya watu wengi huko Yerusalemu.

Ukweli kwamba wao ni waumini haubadilishi hilo. Na kwa hivyo, alikuja kuleta pesa kwa watu wake. Hilo ni jambo la heshima.

Na ni nani ataweza kulalamika kuhusu hilo? Kulikuwa na mashahidi wengi kwa hili. Kwa hivyo, hakuna mtu atakayeweza kukataa hii. Wakati mwingine washitakiwa walibishana, nilikuwa kwenye kesi kwa ajili ya kumfadhili mshitaki wangu, jambo ambalo lilimfanya mshitaki aonekane mbaya zaidi.

Tuliona hilo huko nyuma katika sura ya nne, ambapo walisema ikiwa tuko mahakamani kwa ajili ya kumtendea wema mtu huyu anayesimama mbele yako mzima, inawafanya washtaki waonekane wabaya sana. Mistari ya 18 na 19, hata hivyo, inasisitiza jambo hilo. Anasema nilivamiwa hekaluni.

Sio yeye aliyeanzisha ghasia. Mtu mwingine alifanya. Mahekalu yalipaswa kuwa mahali pa patakatifu.

Mtu anapaswa kulindwa mahali kama hekalu. Na anaendelea kusema, na washtaki wangu, ambao wangukuwa hapa kama walikuwa na chochote cha kusema. Sasa anavunja sentensi.

Kuna ellipsis hapa ambapo hamalizi sentensi yake. Lakini ilikuwa kawaida kutengua mashtaka dhidi ya wanaokushtaki. Pia ilikuwa ni jambo la kawaida kuwahusisha kwa kudokeza, kwa kusingizia, badala ya kueleza waziwazi.

Na Paulo anaonekana kuwa anafanya jambo hilo hapa, ambapo analivunja. Unajua, sikuchochea ghasia hekaluni, lakini washtaki wangu, masimulizi ya Luka yanathibitisha. Ndio, washtaki wake ndio walioanzisha ghasia.

Si ajabu hawakujitokeza. Na Paulo anaonekana kumaanisha hivyo. Kitu kingine ambacho ni muhimu, unajua, unarudisha mashtaka dhidi ya washtaki.

Na katika kesi hii, angeweza kuifanya kwa urahisi. Na masimulizi ya Luka yanaonyesha kwamba angeweza kuifanya kwa urahisi. Wakati washitaki hawaonekani, kesi inaweza kutupwa nje ya mahakama, inapaswa kutupwa nje ya mahakama.

Washitaki walioanzisha tatizo hilo wanaweza hata kuhukumiwa kwa kosa la kumpotezea muda hakimwa kwa kuleta jambo mbele ya mahakama na kisha kutojitokeza kutoa ushahidi. Wanaweza kushtakiwa kwa kuacha kesi. Washtaki hawapo.

Kuhani mkuu amechukua hatua yao ya mashtaka, lakini hawana mashahidi wowote. Mashahidi hawakufika. Labda walirudi Efeso tayari na labda walikuwa na busara kutoshikamana.

Lakini hiyo ingetosha kufanya kesi yake kutupiliwa mbali mahakamani. Lakini hata zaidi ya hayo, kesi inapaswa kutupwa nje kwa sababu kwamba anaendelea. Mara nyingi unasema kuwa unashikilia hoja za mwisho.

Na anaonyesha mwishoni mwa hotuba yake, shtaka pekee lililotoka kwenye kesi mbele ya Sanhedrini ni shtaka ambalo Paulo aliendesha kwa namna fulani. Lakini shtaka pekee lililotokana nayo lilihusiana na kidini. Sikunajisi hekalu.

Sikufanya kitu kingine chochote ambacho wamesema. Sisababishi fitna. Ni kwa sababu ninahubiri ufufuo.

Na jambo hilo lilikuwa wazi tayari katika Baraza la Wazee liliposikia kwamba Lisia alishuhudia na kuwaeleza habari zake. Kwa kiwango chochote cha haki ya Kirumi, hoja ya Paulo ilikuwa wazi sana kwamba kesi hii ingetupiliwa mbali na mahakama. Alipaswa kuachiliwa mara moja.

Kwa nini Paulo aliendelea kufungwa? Kwa sababu za kisiasa tu. Washtaki wake walikuwa wa hadhi ya juu sana. Sasa, kama wangukuwa na cheo cha juu kabisa na Paulo hakuwa na cheo, pengine Feliksi angemkabidhi kwao na kumfanya auawe.

Hata hivyo, Paulo pia alikuwa na hadhi fulani. Kumbuka, kuna makumi ya maelfu ya waumini wa Yudea. Ikiwa Paulo ni kiongozi katika vuguvugu hili, ambalo kwa hakika ndilo Tertulo, mshitaki wake, alikuwa amesema, unajua, yeye ni kiongozi wa madhehebu ya Wanazareti.

Vema, ikiwa ndivyo, basi Paulo ana nguvu zake za kisiasa. Zaidi ya hayo, yeye ni raia wa Kirumi. Washtaki wake wanaweza kuwa, lakini yeye yuko pia.

Na ikiwa ana wafuasi, ikiwa inarudi Roma kwamba raia wa Roma aliuawa isivyo haki, Feliki anaweza kuwa taabani. Kwa hiyo, Feliksi anamwalika Paulo mara kwa mara aingie ndani na kusema mbele yake. Na Paulo anazungumza juu ya haki.

Paulo anazungumza kuhusu hukumu. Na Felix anapata woga sana na kusema, nitasikia kutoka kwako wakati mwingine kuhusu hili. Kumbuka kwamba wote wawili ni Felix na Drusila.

Feliksi ana sababu fulani ya kuogopa wakati Paulo anazungumza juu ya uadilifu na kadhalika. Haki, kujitawala, na hukumu. Kujidhibiti kulikaziwa mara nyingi na wanafalsafa wa maadili katika kipindi hicho.

Vema, Feliksi alikuwa ameo kifalme watatu tofauti mfululizo. Na binti mfalme wa sasa ambaye aliolewa na wa mwisho, alikuwa Drusilla. Alikuwa binti ya Mfalme Agripa wa Kwanza na dada ya Agripa wa Pili na Bernike, kama nilivyotaja awali.

Kwa hiyo, hapa kuna wanandoa hawa ambapo kwa kweli alimtongoza mbali na mume wake wa awali kwa kutumia mchawi wa Kiyahudi wa Cypriot kufanya hivyo, ili kupata yeye mwenyewe. Na hiyo haikuenda vizuri sana katika familia yake. Na mambo hayakwenda vizuri sana kwa mfalme.

Unajua, hii ilikuwa ndoa nzuri ya kisiasa. Na kwa hiyo, alikuwa na upungufu fulani wa kujizuia na ukosefu fulani wa haki pale pale akiwa ameketi kando yake. Drusilla alikuwa na kitu kimoja.

Walikuwa wamekusanyika kwa masharti ya uasherati sana. Na sababu iliyomfanya Paulo kuwekwa kizuizini, Luka anasema katika mstari wa 26, ni kwamba alitaka tu rushwa. Naam, hiyo inalingana na jinsi Yosefo anavyofafanua magavana Waroma katika kipindi hiki na mahali hapa.

Kwa hiyo, anamweka Paulo katika makao ya starehe huko katika jumba la kifalme katika Kaisaria, ambako ndiko kusikilizwa kwa kesi hiyo. Naye anamwalika aje kusema kama Herode. Antipa mara nyingi alipenda kusikia Yohana akizungumza katika Marko sura ya sita, lakini hamwachi aende.

Naye anamwacha Paulo kizuizini ili kuwapendelea Wayahudi, na wenye mamlaka wa Yudea wawe kibali anapoondoka. Kwa nini ni hivyo? Felix alihitaji kila neema ambayo angeweza kupata. Katika mstari wa 27, Feliksi anabadilishwa.

Anakumbukwa kwa mashtaka ya ufisadi ambayo makuhani wakuu walimshitaki. Naam, hiyo inaweza kuwa mbaya sana. Mtangulizi wake alikuwa amekumbukwa kwa mashtaka ya ufisadi na mashtaka yaliyofanikiwa sana dhidi ya mtangulizi wake na matokeo ya kutisha sana kwa mtangulizi wake.

Kwa hiyo, Feliksi anarudishwa Rumi. Tunajua Felix alikuwa fisadi. Hakutaka tu rushwa kutoka kwa Paulo, bali pia alimpa kuhani mkuu mmoja ili aue kuhani mkuu mwingine.

Aliacha kesi ya Paulo ikisubiri ili apate angalau kibali kutoka kwa wenye mamlaka wa Yudea kutoka Yerusalemu. Magavana wakati fulani walihukumiwa kwa ufisadi, lakini kaka yake Pallas, ingawa alikuwa mtu huru na ingawa hakuwa tena na maelewano na maafisa wale wale, Pallas bado alikuwa na nguvu na inaonekana alimwondoa Felix. Kwa hiyo, Feliksi hakishtakiwa, lakini ilimbidi aache ugavana wake.

Gavana mpya alitumwa wakati Feliksi alipoitwa tena na gavana mpya alikuwa Festo. Sasa Festo alikuwa mmoja wa magavana wazuri zaidi. Yeye ni mmoja wa wale pekee ambao Josephus kwa kweli anawaonyesha kwa uzuri.

Festo alikuwa mtu asiye na ujinga. Unaweza kuona hilo kwa jinsi anavyoshuka haraka kwenye biashara mara tu anapoingia ofisini. Alielewana vyema na Agripa na Bernike, lakini kwa bahati mbaya aliishi muda mfupi katika ofisi yake.

Anaonekana kufariki akiwa ofisini baada ya labda miaka kadhaa. Lakini Palasi akampeleka mbele ya Festo. Wakati Festo anapokwenda Yerusalemu kwanza kujaribu kuwa na uhusiano mzuri na watu hawa ambao walipata kumbukumbu ya mtangulizi wake, lakini yeye ni mtu asiye na ujinga.

Wanataka Paulo ahukumiwe huko Yerusalemu. Naam, hapana. Kwa kawaida watu wanajaribiwa Kaisaria.

Huko ndiko anakoishi gavana na ndiko anakokwenda. Badala ya kungoja Paulo ashushwe huko, wataenda tu huko. Hajui kuhusu njama hiyo.

Pengine hajui kutajwa kwa njama hata katika barua ya Lisia kwa sababu amefika tu huko. Hajasikia lolote kati ya mambo haya. Lakini hii kwa kweli inafanya kazi kwa upendeleo wa Paulo kwa sababu kile inachofanya, inapata kesi ya Paulo kuhamishwa kwenye kizimbani.

Kwa hiyo, Paulo anapata kusikilizwa kwa haraka zaidi kuliko ambavyo angepata. Lakini sasa Paulo amepoteza faida ya mambo yaliyotukia mapema kwa sababu ingawa kumbukumbu za mahakama bado zipo, anaweza kukata rufaa kwao. Kweli kesi imeanza upya.

Inafunguliwa upya na gavana mpya. Sasa, sehemu kubwa ya sura hii, kuanzia mstari, hii ni 25, sehemu kubwa ikianzia na mstari wa 13, inazungumza kuhusu ziara ya Agripa II na Bernike kwa Festo. Tunajua kutoka kwa vyanzo vingine kwamba Agripa na Bernice mara nyingi walitembelea viongozi mapema katika muda wao wa kazi.

Tunajua pia kwamba Festo na Agripa walikuwa na uhusiano mzuri, pengine tofauti na Agripa na shemeji yake ambao walivuruga ndoa ya awali ya dada yake. Festo na Agripa walikuwa na ndoa nzuri. Samahani, hawakuwa wameoana, lakini Festo na Agripa walikuwa na uhusiano mzuri.

Kwa kweli, nyakati fulani waliungana pamoja dhidi ya makuhani wa Yerusalemu. Mara nyingi, waliweka amani kwa Roma. Agripa na Bernike walijulikana kwa hilo.

Walijaribu kukomesha uasi. Walijitahidi kadiri wawezavyo. Na Roma iliridhika kwamba kweli walifanya yote wawezayo kwa sababu, baada ya uasi, Agripa na Bernike walibaki mamlakani katika eneo lake.

Walikuwa bado hai, inaonekana, wakati Josephus aliandika kazi zake katika miaka ya 90 ya karne ya kwanza. Kwa hiyo, bila shaka walikuwa bado hai wakati Luka aliandika pia. Sitaki kusema mambo mengi mabaya kuhusu watawala ambao bado wako hai wakati huo, ingawa baba yao, Agripa wa Kwanza, haonekani vizuri sana, lakini pia haonekani vizuri sana katika Josephus.

Bernice, inavutia. Alikuwa na maisha ya huzuni sana, maisha ya kusikitisha sana wakati huu. Yeye na dada yake wote angalau walidhihakiwa na kudhihakiwa na labda mbaya zaidi baba yao alipokufa na kulikuwa na aina ya uasi au maandamano kati ya wasaidizi wa Syria waliowekwa Kaisaria.

Naam, baadaye, ameolewa na mfalme, lakini ndoa inavunjika. Na kwa hiyo, sasa amerudi kukaa na kaka yake, Agripa. Kuna watu walisema kwamba walikuwa na uhusiano wa kindugu.

Hiyo inaonekana kuonekana tu katika vyanzo vya zamani visivyoaminika kama vile Juvenal, ambaye alipenda kuwadhihaki watu. Labda ni uwongo, lakini alikuwa kitu cha kashfa. Baadaye, wakati wa kuzingirwa kwa Yerusalemu, yeye na Vespasian, Vespasian alikuwa jenerali wa Kirumi huko.

Vespasian anaishia kurudi Roma ili kuwa maliki. Tito anaachwa kumaliza kazi ya kuteka Yerusalemu. Kwa sababu hiyo, Bernice na Tito wako pamoja na Bernike na Tito walikuwa na uhusiano wa kimapenzi.

Mambo yalikuwa hivi kwamba wakati Tito baadaye, muda mrefu baada ya hili, aliporudi Roma ili kuwa maliki, alikuwa ameahidi kila mara Bernice kwamba ikiwa angekuwa mfalme, angekuwa mfalme. Vema, ni vile vile haikutokea kwa sababu alikufa baada ya miaka kadhaa kama mfalme. Baba yake alikuwa ameishi muda mrefu.

Lakini wakati Bernice alipoenda Roma akitarajia kuwa maliki, Josephus anatuambia kwamba hakuna mtu ambaye angemruhusu kuingia ndani ya kasri kwa sababu washauri wa Tito walisema himaya hiyo haitamvumilia mwanamke wa Kiyahudi kama maliki. Kwa hivyo maisha ya kusikitisha sana. Lakini kwa vyovyote vile, Agripa na Bernike walikuwa watu wenye kuheshimiwa sana.

Agripa alikuwa mtu ambaye Festo angeweza kumtegemea kwa mtazamo sahihi. Hakuwaamini makuhani wakuu. Hawakuwa wema kwa mtangulizi wake.

Alikuwa amesikia kila aina ya mambo kuwahusu. Alijua kwamba walikuwa na ajenda fulani za kisiasa, lakini alimwamini Agripa. Agripa alikuwa na elimu ya Kiyunani kama tu alivyokuwa nayo.

Na Agripa alikuwa raia wa Kirumi kama alivyokuwa, na pia kuwa Myahudi. Kwa hiyo, alikuwa ni aina ya Myahudi ambaye gavana wa Kirumi angependa kumsikiliza. Na kwa hivyo anataka ushauri wa mtu huyu.

Kwa hiyo, anamwambia, anaifanya kivuli kidogo. Anasema, unajua, anajifanya kuwa mzuri. Lakini baada ya kutaja kitendawili hiki, bila kujua la kufanya, Agripa anajitolea.

Anasema mimi mwenyewe ningependa kumsikia. Naye Festo anasema, vema, basi kesho. Kwa hiyo, waliweka.

Sasa, hapa kuna swali kwa hili. Ni nani mashahidi wa Luka wa tukio hili? Labda baadhi ya watumishi katika kaya? Labda. Lakini hii haikuwa kitu ambacho kilikuwa kwenye rekodi ya korti.

Na utawezaje kujua ni mazungumzo gani yalifanyika? Naam, hapa ndipo aina ya historia ya kale ni muhimu, kwa sababu tunapaswa kukumbuka kwamba wangekupa taarifa waliyokuwa nayo, lakini pia waliwajibika kuibadilisha kama matukio. Na wakati mwingine ungelazimika kufikiria, sawa, kutokana na kile tunachojua kuhusu ushahidi, nini kilitokea? Naam, tunajua nini kilitokea? Unapata habari siku inayofuata kwa sababu Festo anasema wakati anaanzisha kesi. Anasema, vema, Agripa, ninahitaji ushauri wako juu ya kesi hii.

Baadhi ya watu wa Yerusalemu walisema mtu huyu hapaswi kuishi, lakini nifanye nini katika kesi hii? Na walikuwa wakimshtaki tayari katika sura ya 25. Kwa hiyo, sura ya 26 inatupa kusikilizwa mbele ya Festo, Agripa, na Bernike ili kubainisha ni barua gani ya jalada ingepaswa kutumwa Roma katika hati. Na hapa Paulo anazungumza kwa ufasaha, kwa ufasaha kama vile kunena kwake Kiaramu kulivyokuwa katika sura iliyotangulia, kwa ufasaha sana uzungumzaji wake wa Kigiriki, lakini si sura iliyotangulia, hotuba iliyotangulia katika sura ya 22, akizungumza mbele ya umati wa watu na kuzungumza juu ya Anania, mtu mwenye ujuzi sana katika sheria na kusisitiza tu uhusiano wake na Yerusalemu na kadhalika.

Hapa anazungumza na kutoa hotuba nzuri ya Kiyahudi, ya Kigiriki ili kumvutia Agripa. Anajua kwamba Agripa ndiye anayepaswa kuzungumza naye. Agripa ndiye anayepaswa kumshawishi.

Na kwa hivyo, anazungumza jinsi sauti kutoka mbinguni ilizungumza juu ya Paulo kupiga teke dhidi ya michomo. Vema, huenda Yesu alisema hivyo, au huenda ikawa ni maneno ya Paulo, lakini vyovyote ilivyokuwa, kwa sababu ilikuwa katika Kiebrania wakati Yesu alipozungumza naye, au Kiaramu, ilikuwa kwa namna fulani katika usemi wa Kisemiti, Matendo yatuambia. Lakini anamtaja Yesu hapa kwa njia zinazoakisi lugha ya Euripides, jambo ambalo wangeweza kufahamu.

Na anatoa maelezo haya yote, anashiriki uzoefu wake mwenyewe wa kile Yesu alichomwambia, na hajaribu tena kujitetea jinsi alivyokuwa nyuma katika sura ya 24 kwa ajili ya maisha yake zaidi sana anapojaribu kuhubiri injili. Kwa nini? Yesu alikuwa amesema nini? Yesu alisema katika Luka sura ya 21, mtapelekwa mbele ya wafalme na magavana kwa ajili yangu. Luka sura ya 12, Luka sura ya 21, roho atakupa saa hiyo kile unachopaswa kusema, au hawataweza kupinga hekima yako.

Na pia, Paulo alipoitwa, Matendo 9:15 na kadhalika, mtaileta Injili mbele ya Mataifa na mbele ya wafalme kwa ajili ya jina langu. Naam, sasa ni nafasi yake. Huyu hapa Agripa II, yeye si mfalme wa Yudea kama baba yake alivyokuwa, lakini ni mfalme juu ya milki ndogo kwa sasa.

Na Paulo ana nafasi ya kuongea mbele ya mfalme huyu. Wakati fulani Festo anakatiza kwa sababu Paulo anazungumza juu ya ufufuo na kuhusu Yesu kumtokea. Na Festo tayari alisema katika sura iliyotangulia kwamba mjadala wote ulikuwa juu ya Paulo ambaye alisema kwamba mtu aliyekufa, Yesu, alikuwa hai.

Vema, sasa katika sura ya 26, Festo anamkatiza, jambo ambalo mahakimu waliruhusiwa kufanya na mara nyingi walifanya, na kusema, Paulo, elimu yako kubwa imekufanya uwe wazimu. Sasa, ilikuwa kama nusu ya pongezi. Anatambua kwamba Paulo amejifunza sana.

Hilo lingemvutia. Kichaa hutumika kama utetezi wa kisheria katika kesi fulani, lakini labda hautumii kama utetezi wa kisheria. Wakati mwingine watu wangezungumza kuhusu wasemaji kuwa wanazungumza kichaa wakati walizungumza kwa shauku kubwa.

Na baadhi ya watu wanafikiri hii inaakisi shauku ya Paulo. Lakini wanafalsafa walielekea kuwafikiria watu, vizuri, watu mara nyingi walidhani kwamba wanafalsafa walitenda wendawazimu kwa sababu hawakuishi kulingana na maadili mengine ya ulimwengu, haswa watu kama wakosoaji. Na wanafalsafa mara nyingi walidhani ulimwengu wote, raia, walikuwa wazimu.

Hawakujua wanahusu nini wala nini. Kwa hiyo, hii inalingana pia na jinsi Paulo alivyokuwa akiongea kwa shauku, lugha sawa na hiyo ya uvuvio nyuma katika Matendo sura ya 2. Lakini kumbuka katika Matendo sura ya 2, umati ulisema, watu hawa wamejaa divai mpya. Wamelewa.

1 Wakorintho sura ya 14 pia inasema, ikiwa nyote mnanena kwa lugha, kwa nini watu wasifikiri kwamba ninyi ni wazimu? Manabii katika Agano la Kale wakati mwingine waliitwa wazimu. Katika 2 Wafalme sura ya 9, nabii anapoingia kwa Yehu, akamchukua kando, na kumtia mafuta kama mfalme ajaye wa Israeli, anarudi kati ya maofisa wengine wa kijeshi na wanasema, huyu mwendawazimu alitaka nini? Na

anasema, unajua jambo hilo. Na kisha anawaambia na wao wakamsifu mara moja kama mfalme.

Lakini manabii mara nyingi walihusishwa na wazimu. Paulo anazungumza kwa namna hii ya kinabii. Anazungumza kwa njia ambayo Festo hangeweza kuelewa nayo.

Ilikuwa kama vile Pilato pengine alivyomwona Yesu. Naam, hasa katika Yohana sura ya 18, ambapo Yesu anazungumza juu ya kuwa mfalme, lakini ufalme wake si wa ulimwengu huu. Ni ufalme kuhusu ukweli.

Hilo lilionekana kwa Pilato kama mwanafalsafa mdharau, mwanasiasa asiye na madhara na asiye na msimamo wowote. Ufalme, si tishio kwa Roma. Kwa hiyo, si lazima liwe jambo baya kabisa katika suala la kutokuwa na hatia kwa Paulo, lakini hakika haamini kile ambacho Paulo alikuwa akisema kuhusu Yesu.

Na kisha Paulo anakata rufaa moja kwa moja kwa Agripa. Mfalme Agripa, unajua ukweli wa haya ninayozungumza. Namaanisha, unajua jambo hili halijafichwa pembeni, ambalo lilikuwa ni nahau au tamathali ya usemi enzi hizo kwa kitu ambacho kilikuwa kinajulikana sana, harakati za kifalsafa zilizokuwa wazi, na kadhalika.

Anasema jambo hili halikufanyika pembeni. Mfalme anajua ninachosema. Na kisha anakata rufaa kwa mfalme na kusema, Ee, Mfalme Agripa, unaamini manabii? Vema, amekuwa akisema kutoka kwa torati na manabii.

Amekuwa akiegemeza hili juu ya manabii. Kwa hiyo inamweka Mfalme Agripa kwenye kona. Kama akisema, ndiyo, ninawaamini manabii, ama ndiyo, ninaamini unachosema kuhusu manabii.

Na kwa hivyo, inaonekana anajibu, kuna mjadala juu ya maana yake, lakini inaonekana anajibu, kwa muda mfupi sana, unajaribu kunifanya kuwa Mkristo. Unajaribu kunishawishi kusema, ndio, nakubaliana na manabii. Kwa hiyo nakubaliana na wewe.

Yesu ndiye yule unayesema yeye. Naye Paulo anajibu, iwe kwa muda mfupi au kwa muda mrefu, naam, nataka kuwaongoa. Laiti kila mtu hapa angekuwa na kile nilicho nacho, isipokuwa minyororo hii.

Mwisho mzuri kwenye pathos. Wanatupilia mbali kusikilizwa kwa mahakama wakati huo na wanakusanyika pamoja. Na tena, tuna eneo la faragha ambapo wanakusanyika pamoja na kuamua kuwa mtu huyu hajafanya lolote linalostahili kifo.

Kwa kweli, angeweza kuachiliwa kama hangekata rufani kwa Kaisari. Huko nyuma katika sura ya 25, alikata rufani kwa Kaisari ili asilazimike kuwa na kesi huko Roma

kwa sababu Festo alitaka kuiweka Roma ili kutoa kibali. I mean, ilikuwa nzuri kuja katika kuwa na uwezo wa kuwachekesha kisiasa watu ambao wanaomba hii ifanyike huko Roma.

Lakini Paulo alikata rufani kwa Kaisari kama raia angeweza kufanya. Naam, ilikuwa isiyo ya kawaida sana. Ndiyo maana Festo anashauriana na baraza lake, na wafanyakazi wa mshauri wake, kuhusu nini kifanyike.

Kwa sababu kwa kawaida unaweza kukata rufaa baada ya kutiwa hatiani. Paulo anakata rufani kabla ya kuhukumiwa, ingawa maisha yake yako hatarini zaidi kabla ya kuhukumiwa ikiwa atalazimika kwenda Yerusalemu kwa ajili ya kesi hiyo. Kwa hiyo anachofanya Paulo badala yake, anakata rufani kwa Kaisari.

Vema, washauri wa Festo wanakubali, hey, hii ni nzuri kwetu, kwa sababu ikiwa amekata rufani kwa Kaisari, tutampeleka kwa Kaisari. Inaiondoa mikononi mwetu. Hatuna shida na wasomi wa Yerusalemu.

Ni juu ya vichwa vyetu. Iko mikononi mwa mfalme. Ninamaanisha, ikiwa tunafupisha rufaa kwa mfalme, tunamvunjia heshima mfalme.

Kwa hivyo, afadhali tusifanye hivyo. Kwa hivyo, ilisuluhisha mambo kisiasa kwake kwa urahisi sana. Kwa hiyo, wanaamua kwamba lazima aende kwa mfalme.

Kweli, hii inajulikanaje, eneo hili la faragha? Tukio hili la faragha huenda likajengwa upya na ukweli kwamba, vema, sababu iliyomfanya Agripa kusikilizwa ilikuwa ni kwamba Agripa angeweza kumsaidia Festo kuunda mashtaka. Huwezi kutuma kitu kwa mahakama ya Kaisari bila angalau shtaka na maelezo ya kile kesi inahusu. Na kwa ushauri wa Agripa, barua hii inaweza kutumwa.

Tena, hii ni hati ya kisheria. Paulo na Luka wangejua hati hiyo ya kisheria ina nini. Na hata kama hawakufanya hivyo, pengine wangeweza kujua kutokana na maagizo ya mdomo aliyopewa Yulio jemadari ambaye anafuatana nao kwa sababu ya matunzo mazuri ambayo Paulo anayapata njiani.

Ingawa mambo yatazidi kuwa mazuri baada ya Jemadari kugundua kweli huyu ni mtu wa Mungu ambaye ana msaidizi wa ajabu upande wake. Na kwamba tutajifunza zaidi katika somo la mwisho na fupi la Matendo.

Huyu ni Dk. Craig Keener katika mafundisho yake juu ya kitabu cha Matendo. Hiki ni kipindi cha 22, Matendo sura ya 23 hadi 26.